

travelbook

Wilno

Bezdroża

Mistrzowska
ochrona **ERGO**
HESTIA®

Autorzy przewodnika: Jadwiga Rogoża, Konrad Korycki

Aktualizacja: Konrad Korycki

Współpraca: Jarosław Swajdo, Marzena Daszewska

Redakcja: Aurelia Hołubowska

Opracowanie kartograficzne: DAKA – Studio Graficzne

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Skład: Dawid Kwoka

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorzy oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorzy oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bewtr2>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie II

ISBN: 978-83-283-4531-7

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE WILNA	6
INFORMACJE PRAKTYCZNE	11
PRZED WYJAZDEM	12
Wybór czasu podróży	12
Źródła informacji	12
Formalności	13
Zabezpieczenie medyczne	14
DOJAZD	15
Samolotem	15
Autobusem	15
Pociągiem	16
Samochodem	17
NA MIEJSCU	18
Komunikacja	18
Noclegi	22
Wyżywienie	23
INFORMATOR A-Z	25
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	29
KRAJOZNAWCZE ABC	30
Położenie	30
Przyroda	30
Historia	31
▶ Litwa wrzuca za trzy punkty	38
SPOŁECZEŃSTWO	40
Mieszkańcy miasta	40
Język	40
Religia	41
KULTURA I SZTUKA	42
Polskie życie kulturalne	42
Architektura	43
Malarstwo	45
Fotografia	46
▶ Święta i festiwale	48
KUCHNIA	50

ZWIEDZANIE WILNA	53
ŚRÓDMIEŚCIE	54
WILNO ŻYDOWSKIE	74
KU OSTREJ BRAMIE	83
NA ZARZECZE	99
▶ Państwo w państwie, czyli Republika Zarzecza	108
SERCE MIASTA I ANTOKOL	111
NA ZWIERZYNIĘC	126
MURY I NEKROPOLIE	134
KOLONIA WILEŃSKA I OKOLICE	140
TROKI	147
SŁOWNICZEK POLSKO-LITEWSKI	155
INDEKS	157
AUTORZY PRZEWODNIKA	160

Legenda

	Świątynia rzymskokatolicka, zbór protestancki		Obiekt noclegowy (dowolnego typu)
	Cerkiew prawosławna, unicka		Kemping
	Synagoga, inny obiekt związany z kulturą żydowską		Obiekt gastronomiczny (dowolnego typu)
	Meczet, inny obiekt związany z kulturą muzułmańską		Kawiarnia, cukiernia
	Świecki obiekt zabytkowy		Winiarnia, enoteka
	Twierdza, zamek		Pub
	Pomnik, fontanna, mała architektura		Supermarket, sklep, targ, bazar
	Ruina trwała, obiekt archeologiczny		Kawiarnia internetowa, strefa Wi-Fi
	Muzeum, galeria		Poczta
	Inna atrakcja		Ośrodek zdrowia, szpital
	Atrakcja przyrodnicza		Apteka
	Atrakcyjny obiekt przyrody nieożywionej		Policja
	Punkt informacji turystycznej		Teatr
	Dworzec kolejowy		Punkt widokowy
	Dworzec autobusowy		Inny obiekt (sklep, biuro, kasa itp.)
	Stacja metra		Plaża
	Lotnisko		Kąpielisko, basen
			Przystań promowa, port

Spis planów i map

Wilno. Centrum _____	przednia okładka
Wilno. Stare Miasto _____	72–73
Puszkarnia i Kolonia Wileńska _____	141
Troki _____	149
Okolice Wilna _____	tylna okładka

Spis ramek

Ważne adresy i telefony _____	13	Kalendarium historyczne _____	36
Przydatne strony internetowe ____	14	Wilno – geneza nazwy i insygnia _	40
Litewskie Muzeum Kolejowe _____	16	Jazz _____	47
Wileńska Karta Miejska _____	19	Miłe miasto _____	55
Największe parkingi w centrum		Getta wileńskie _____	76
Wilna _____	20	Litewska Jerozolima _____	80
Alternatywne formy zwiedzania __	21	Walentyn hr. Potocki (ok. 1700–49) _	81
Dni wolne od pracy _____	25	Wilejka _____	103
Ograniczenia prędkości na Litwie _	28	Wilno w 1414 r. _____	118
Mamut w Wilnie _____	31	Profesor Juliusz Kłos o Rossie ____	137
Legenda o założeniu miasta _____	32	Konwicky o Kolonii Wileńskiej ____	142
Władysław Syrokomla w liście do		Karaimi _____	151
Antoniego Pietkiewicza (1847) _	33	Skarb Kiejstuta _____	152

Atrakcje Wilna

Ostra Brama

Zwana również Bramą Jutrzenki (Aušros Vartai), to słynne miejsce pielgrzymkowe. Mieści kaplicę ze słynącym z cudów obrazem Matki Boskiej Miłosierdzia.

Góra Giedymina

Wedle legendy to miejsce powstania miasta. Na szczycie wzgórza znajdują się ruiny Zamku Górnego, najstarszej budowli w mieście.

Ratusz

Od XV w. jeden z najważniejszych budynków w Wilnie, to w nim miała miejsce premiera *Halki* Stanisława Moniuszki.

Zaułek Literacki

Kręta uliczka, w której zatrzymał się czas. To właśnie przy niej mieszkał i został aresztowany Mickiewicz. Dziś znajduje się tu „ściana literatów”, upamiętniająca poetów oraz pisarzy związanych z Litwą.

NIE WOLNO PRZEGAPIĆ

Republika Żarzeczkańska

Jako siedziba miejscowej bohemy zwana jest wileńskim Montmartre'em. W 1997 r. mieszkańcy proklamowali tu niepodległą republikę, posiadającą własny rząd, konstytucję, a nawet armię.

Uniwersytet Wileński

Założony przez króla Stefana Batorego w 1579 r., to najstarszy uniwersytet na Litwie i jeden z najstarszych w Europie. Alma Mater m.in. Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego i Czesława Miłosza.

Park Bernardyński

Najstarszy park Wilna, znajdujący się u podnóża Góry Giedymina, nad brzegiem Wilejki. To jedno z najładniejszych miejsc, gdzie można spędzić wolny czas.

Cmentarz Na Rossie

Piękna nekropolia z wieloma zabytkowymi nagrobkami. Pochowanych zostało tam wielu znanych Polaków. Na terenie cmentarza spoczywa m.in. serce marszałka Józefa Piłsudskiego.

Plac Katedralny

Stanowi centrum miasta, choć powstał dopiero w XIX w. Po prawej stronie katedry stoi pomnik księcia Giedymina – założyciela Wilna. Organizowane są tam różnorodne uroczystości.

NAJCIEKAWSZE ŚWIĄTYNIE

Kościół św. św. Piotra i Pawła

Najpiękniejsza barokowa świątynia Wilna. Turystów zachwyca m.in. kryształowy żyrandol w kształcie łodzi.

Kościół św. Anny

Cenny zabytek późnego gotyku. Napoleon chciał go przenieść na swej dłoni do Paryża.

Kościół Świętego Ducha

Późnobarokowa świątynia ma tajemnicze dwupoziomowe podziemia. Jest jedną z najbardziej charakterystycznych budowli Wilna.

Katedra wileńska

Klasycytyczna bazylika archikatedralna to najważniejsza świątynia na Litwie. Szczególnie godne uwagi są krypty oraz kaplica św. Kazimierza.

Kościół św. Jana

Stanowi część kompleksu uniwersyteckiego. Jego piękna, barokowa bryła czyni go jedną z bardziej charakterystycznych budowli na wileńskiej starówce. Organizą tu... Stanisław Moniuszko.

Sanktuarium Miłosierdzia Bożego

Niewielki kościół, w którym można zobaczyć słynny obraz *Jezu, ufam Tobie*.

Cerkiew Świętego Ducha

Centralny ośrodek litewskiego prawosławia. Enklawa spokoju, niedaleko Ostrzej Bramy.

Kościół św. Teresy

Połączony z Ostrą Bramą; ma bogato zdobiony ołtarz główny, a w ośmiu nawach bocznych znajduje się wiele cennych malowideł.

Kenesa

To świątynia karaimska. Skromne wnętrza zdobią ornamenty roślinne i geometryczne. Jeden z najciekawszych budynków w Wilnie.

Kup książkę

Poleć książkę

Muzeum Bursztynu

To tu można nauczyć się odróżnić złoto Bałtyku od jego imitacji. Wrażenie robi bogata kolekcja inkluzji: zatopionych w bursztynie ważek, jaszczurek czy kwiatów.

Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich

Liczne eksponaty i makiety ukazują rozwój pałacu na przestrzeni dziejów, zaś odtworzone wnętrza pozwalają wczuć się w klimat poszczególnych epok.

Muzeum Ofiar Ludobójstwa

Zwane potocznie Muzeum KGB. Ponury gmach był kwaterą Gestapo, a później NKWD i KGB. Największe wrażenie robią dawna izolatka śledcza i miejsca wykonywania wyroków.

Muzeum Pieniądza

Wszystko o pieniądzach: od starożytnych monet poprzez pierwsze banknoty aż po współczesne karty płatnicze.

Muzeum Mickiewicza

Mieści się w domu wieszczki. Ekspozycja prezentuje m.in. listy i osobiste przedmioty Mickiewicza. Obowiązkowy punkt programu!

Kup książkę**Poleć książkę**

NAJLEPSZE PUNKTY WIDOKOWE

Góra Trzech Krzyży

Roztacza się z niej piękna panorama Starego Miasta.

Wieża kościoła św. Jana

Wspinaczka po 193 drewnianych stopniach nagradzana jest niezwykłym widokiem na starówkę i dalej położone dzielnice Wilna.

Baszta Giedymina

Na najwyższym piętrze ulokowano taras widokowy, skąd rozpościera się przepiękny widok na Wilno.

Basteja muru obronnego

Ze znajdującego się na jej szczycie tarasu roztacza się piękny widok na wileńską starówkę oraz dzielnicę Żarzecze.

Dzwonnica katedralna

Widać stąd przede wszystkim plac Katedralny i okoliczne uliczki. To również dobre miejsce, by przyjrzeć się detalom bazyliki.

Kup książkę

Poleć książkę

Śródmieście

To jedna z najstarszych części miasta. Znajdujące się tu zabytki świeckie i sakralne – w tym Uniwersytet Wileński i wspinała barokowe świątynie – pamiętają Wilno sprzed wielu wieków. Wystarczy popuścić wodze wyobraźni, by spacer po starych uliczkach zmienił się w podróż w czasie.

WARTO ZOBACZYĆ

Wędrowkę po Wilnie najlepiej zacząć od placu Katedralnym. Wchodząc w ulicę Uniwersytecką (Universiteto) i mijając po lewej malowniczy, nieco zamaskowany przez bramę zaulek Skopówka (Skapo), dociera się na **plac Szymona Dowkonta** (Simono Daukanto aikštė), nazwany tak na cześć wybitnego XIX-wiecznego historyka i etnografa litewskiego, działacza na rzecz odrodzenia języka i kultury litewskiej. Wraz ze zmianami historyczno-politycznymi plac Dowkonta niejednokrotnie zmieniał nazwę – w okresie międzywojennym znany był jako plac Napoleona, zaś w okresie radzieckim – jako plac Kutuzowa. Jego kompozycją

zachwycał się w latach 20. XX w. prof. Juliusz Kłos: „Jednolity charakter klasycyzmu wszystkich prawie budynków plac otaczających (z wyjątkiem, nierażącym jednak, kościoła Świętego Krzyża) i brak prawie zupełny sklepów i sztyldów natrętnych tworzy ten nastrój zaciszny i harmonijny, jakiego nie napotkamy na żadnym innym placu w Wilnie”. Nastrój ten niewiele się zmienił – plac Dowkonta nadal pozostaje miejscem dość zacisznym, mimo położenia w samym sercu Starego Miasta.

Zmiany dziejowe nie oszczędziły mieszczącego się przy tym placu **Pałacu Prezydenckiego** 📍 **Daukanto a. 3**; www.president.lt; bezpł. wycieczki z przewodnikiem: pt. 16.15, sb.–nd. 9.00–14.30, w jęz. angielskim: pt. i nd.; zwiedzanie (wejście od ul. Uniwersyteckiej): sb.–nd. 11.00–18.00; umawianie wycieczek z przewodnikiem: tel.: +370 5 266 4011, +370 706 64073. Ta wspinała klasycystyczna rezydencja od wieków pełni funkcje reprezentacyjne. Służyła jako pałac biskupi, siedziba carskiego namiestnika w czasie zaborów, Pałac Reprezentacyjny Rzeczypospolitej w okresie międzywojennym,

Miłe miasto

„I nieraz tam, w Magdeburgu, o Wilnie myślałem, do Wilna tęskniłem. Miłe miasto. Rzędem bieżąca mury, pagórki, otoczone zielenią, piesszczą mury. Mury tęsknie na pagórki spoglądają. Miłe miasto. Gdy na który z pagórków się wyjdzie, ku niebu przez mgłę oparów błyszczą do góry wieżycze, wieżyczki, na których, gdy dzwony zadzwonią, nie wiadomo, czy się skarżą, czy o łaskę proszą, czy tęskny tylko do nieba głos wznoszą. Miłe miasto. Miłe mury, co mnie dzieckiem niegdyś pieściły, co kochać wielkość prawdy uczyły, miłe miasto z tyłu, tyłu przeżyciami. Miasto – symbol naszej wielkiej kultury i państwowej ongiś potęgi. Dynastia

Jagiellonów, co nad wieżyczkami Krakowa i wieżami Wilna potężnie niegdyś panowała. Wilno Stefana Batorego, co uniwersytet zakładał i mieczem nowe granice wybijał. Wielcy poeci i wieszczce, co naród pieścili słowem i w czar zakuwanyymi słowami życie narodowi dawali... Wszystko piękno w mej duszy przez Wilno piesszczone. Tu pierwsze słowa miłości, tu pierwsze słowa mądrości, tu wszystko, czym dziecko i młodzieniec żył w piesszczocie z murami i w piesszczocie z pagórkami. Jedno z najpiękniejszych miast w świecie!” Józef Piłsudski, przemówienie na Zjeździe Legionistów w Wilnie, 12 sierpnia 1928 r.

zaś w okresie radzieckim – jako Dom Oficerów i galeria sztuki. Po odzyskaniu przez Litwę niepodległości w pałacu mieściła się ambasada Francji. Obecnie – od 1997 r. – budynek pełni funkcję siedziby prezydenta Litwy.

Pierwsza wzmianka o pałacu pojawiła się już w XIV w. Miał on wówczas służyć jako rezydencja magnackiego rodu Gasztołdów (lit. Goštautai). W latach

1543–1794 drewniany wówczas zamek był siedzibą biskupów wileńskich. Po trzecim zaborze (od 1795 r.) rezydował tu carski generał-gubernator. W 1812 r., gdy do Wilna wkroczyły wojska Napoleona, Bonaparte zatrzymał się właśnie w tym pałacu. Tutaj odbywały się jego narady z litewską szlachtą, która z Napoleonem wiązała nadzieje na odbudowę niepodległego państwa. W pałacu gościli też m.in.

▼ Pałac Prezydencki – dziedziniec wewnętrzny

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Uniwersytet Wileński – plac arkadowy

były król Stanisław August (1797), Ludwik XVIII (1804) – późniejszy król Francji, pruski król Wilhelm (1812) i car Aleksander I. W latach 1863–65 w pałacu rezydował generał-gubernator Michaił Murawjow, przewany Wieszatielem za krwawe stłumienie powstania styczniowego na Litwie. W okresie międzywojennym, kiedy to Wilno znajdowało się w granicach II Rzeczypospolitej, w pałacu przebywali z kolei prominentni politycy polscy z marszałkiem Józefem Piłsudskim na czele. Zatrzymywali się tu m.in. Lucjan Żeligowski, Stanisław Wojciechowski i Ignacy Mościcki.

Po wielu przebudowach budynek zyskał cechy późnego klasycyzmu. Fasadę zdobią trójkątne frontony wsparte na kolumnach doryckich. Pałac ma rozległy dziedziniec wewnętrzny z kordegardą i kolumnadami bocznymi oraz zadbany park – można je podziwiać z dziedzińca wewnętrznego alumnatu (Universiteto g. 4). W pałacowych wnętrzach znajduje się szereg zabytkowych sal, m.in. Biała, Czerwona, Zielona i Kasetonowa. W niektórych miejscach na parterze można

dostrzec resztki sklepienia cylindrycznego pozostałego z pałacu biskupiego. Dodatkową atrakcją jest możliwość obejrzenia zmiany warty honorowej (codz. o 18.00), a także krótkiej (5–10 min) ceremonii wciągnięcia flagi, z udziałem Kompanii Honorowej Wojska Litewskiego (nd. o 12.00), podczas której żołnierze mają na sobie zarówno współczesne mundury, jak i średniowieczne zbroje.

W pałacu funkcjonuje **Centrum Wiedzy o Państwie** **Totorių g. 28; www.pazinkvalstybe.lt; otwarte: wt.–pt. 9.00–16.00, sb.–nd. 11.00–18.00; wstęp wolny.** Centrum zajmuje trzy kondygnacje, na których prezentowane są wystawy stałe i czasowe. Zwiedzający zyskają tu informacje o terytorium Litwy, jej mieszkańcach oraz ustroju. Poznają także szczegóły dotyczące historii obywatelstwa i wpływie aktywności obywatelskiej na rozwój państwa.

Okalająca plac Dowkonta ulica Uniwersytecka prowadzi prosto pod główną siedzibę **Uniwersytetu Wileńskiego** (Vilniaus Universitetas) **Universiteto g. 3; www.muzejus.vu.lt.** Majestatyczny zespół gmachów uniwersyteckich mieści

▲ Główny gmach Biblioteki Uniwersyteckiej

bibliotekę, wydziały historyczny i filologiczny (w tym filologię polską), a także uniwersytecki kościół św. Jana.

Uniwersytet Wileński to jedna z najstarszych wyższych uczelni w Europie. Założoną tu w 1570 r. akademię jezuitów w 1579 r. przekształcono w uniwersytet na mocy aktu fundacyjnego króla Stefana Batorego. Pierwszym rektorem uczelni został słynny jezuita Piotr Skarga. W 1781 r. uniwersytet, na mocy decyzji Komisji Edukacji Narodowej, przekształcono w Szkołę Główną Wielkiego Księstwa Litewskiego z polskim językiem wykładowym, zaś od roku 1803 działał jako Cesarski Uniwersytet Wileński. Zamknięty został przez władze carskie po powstaniu listopadowym (1832) i reaktywowany dopiero w 1919 r. jako Uniwersytet Stefana Batorego. Wileńska wszechnica to bezspornie jeden z najważniejszych ośrodków życia kulturalno-naukowego na Litwie. Związane z nią były tak wybitne postaci polsko-litewskiej historii, jak Adam Jerzy Czartoryski, Jan i Jędrzej Śniadeccy, Joachim Lelewel, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Szymon Dowkont

(Simonas Daukantas), Czesław Miłosz i wielu innych. W 1939 r. uniwersytet został przejęty przez władze litewskie. Zaczął działać w 1944 r. z nową kadrą naukową (przedwojenni wykładowcy w większości wyjechali do Polski). W 1955 r. nazwano go imieniem litewskiego komunisty Vincasa Mickievičiusa-Kapsukas. Od roku 1989 nosi nazwę Uniwersytetu Wileńskiego.

Część uniwersyteckich murów pochodzi nawet z XV w. Jeszcze przed założeniem uczelni stało tu kilka budynków później przeznaczonych na pomieszczenia uniwersyteckie – m.in. budynek przy Uniwersyteckiej 3 (mieszczący gotycką dwunawową salę) oraz budynki na dziedzińcu Sarbiewskiego. Z czasem zaczęły wyrastać kolejne zabudowania uniwersyteckie, tworzone kolejne dziedzińce, których jest obecnie 13. Warto zwiedzać je z mapką, gdyż nawet studenci uniwersytetu potrafią się na początku pogubić w tym labiryncie.

Główny gmach **Biblioteki Uniwersyteckiej** www.mb.vu.lt; zwiedzanie z przewodnikiem m.in. w jęz. polskim: pn.–czw. 9.00–15.00, pt. 9.00–14.00; ceny: 5 EUR,

▲ Dziedziniec Obserwatorium

ulg. 1,20 EUR; czas trwania: ok. 1,5 godz., grupa min. 4-os. wznosi się przy placyku przylegającym do ulicy Uniwersyteckiej. Do połowy XIX w. dziedziniec był oddzielony od ulicy murem. Gmach biblioteki powstał w końcu XVI w., zaś w połowie XVIII stulecia dobudowano najwyższą kondygnację budynku, zwieńczoną wieżą obserwatorium astronomicznego i przyozdobioną malowidłami przedstawiającymi motywy astronomiczne. W rogu gmachu, od strony ulicy Uniwersyteckiej, stoi pomnik wybitnego XVIII-wiecznego poety litewskiego Kristijonas Donelaitisa.

Wędrówkę po meandrach zabudowań uniwersyteckich najlepiej rozpocząć od bramy znajdującej się naprzeciwko głównego wejścia do biblioteki. Jest to kameralny **dziedziniec Mikołaja Daukszy** (Mikalojus Daukša), nazwany na cześć wydawcy pierwszych litewskich książek na terenie Litwy. Zlokalizowane są przy nim gmachy w stylu późnego klasycyzmu.

Po wyjściu z dziedzińca Daukszy i przejściu przez bramę główną prowadzącą na teren uniwersytetu, trafia się na

dziedziniec Macieja Sarbiewskiego, którego południową stronę zajmuje gmach z XVI w. Przy dziedzińcu tym znajduje się studencka **księgarnia Littera** (w miejscu dawnej plebanii świętojańskiej), mająca piękne gotyckie sklepienia, które w 1978 r. pokrył freskami malarz Antanas Kmieliauskas. Malowidła przedstawiają sławnych profesorów i studentów uczelni. Na tym dziedzińcu odbywają się imprezy studenckie oraz spotkania poetyckie w ramach dorocznej Wiosny Poezji.

Z dziedzińca Sarbiewskiego schody prowadzą w górę, ku najważniejszemu dziedzińcowi uczelni: arkadowemu **Dziedzińcowi Wielkiemu** i znajdującemu się przy nim kościołowi św. Jana. Uniwersyteckie budynki otaczające dziedziniec pochodzą z XVI w. i łączą elementy malarstwa renesansowego, baroku i klasycyzmu. Ściany budowli zdobią kamienne płyty z nazwiskami wykładowców *Alma Mater Vilnensis*.

Z Dziedzińca Wielkiego można przejść dalej: na kameralny dziedziniec, przy którym wznosi się gmach **Obserwatorium**

Kup książkę

Poleć książkę

Ku Ostrej Bramie

Zmierzając z placu Katedralnego ku słynnej Ostrej Bramie – jedynej ocalałej bramie miejskiej Wilna – zwiedzić można sporo innych miejsc ważnych dla historii i kultury miasta. Są wśród nich m.in. te związane z Adamem Mickiewiczem, liczne muzea, a także najważniejszy plac miasta – Ratuszowy.

WARTO ZOBACZYĆ

Od placu Katedralnego, spod stóp zamku Giedymina, biegnie w kierunku południowym ulica Zamkowa (Pilies), jedna z najstarszych ulic w mieście. Ruszając Zamkową na spacer po wileńskiej starówce, warto zwrócić uwagę już na pierwszy budynek po parzystej stronie ulicy, pod nr. 2. Nosi on ślady wielu stylów, od gotyku po klasycyzm. W okresie międzywojennym mieściła się w tym gmachu **redakcja konserwatywnego „Słowa”** kierowana przez Stanisława Cata-Mackiewicza. Dwa

kolejne gmachy (nr 4 i 6) to dawne **domy kapitulne**. Budynek z nr. 4 wieńczy piękna renesansowa attyka z początku XVII w.

Pierwszy zaułek po lewej, oddzielony od ulicy arkadą, to **zaułek Bernardyński** (Bernardinų), jedna z najładniejszych uliczek w płataninie wileńskiej starówki, z budynkami głównie w stylu barokowym i klasycystycznym, pełna malowniczych bram i zakrętów. Pod nr. 11 mieści się kameralne **Muzeum Adama Mickiewicza** 📍 Bernardinų g. 11; www.mb.vu.lt/paveldas/adomo-mickeviciaus-muziejus; otwarte: wt.–pt. 10.00–17.00, sb.–nd. 10.00–14.00, bilety: 1,50 EUR, ulg. 0,70 EUR. To w tym budynku poeta zatrzymał się w 1822 r. i tu nabrał ostatecznego kształtu jego poemat *Grażyna*. Muzeum powstało prawdopodobnie jeszcze przed powstaniem styczniowym, jednak oficjalne potwierdzenie jego istnienia w dobie zaborów datuje się na rok 1898. W 1911 r. Jan Konrad Obst, redaktor

▲ Zaułek Bernardyński

▲ Dziedziniec Muzeum Adama Mickiewicza

petersburskiego „Kwartalnika Litewskiego”, przybył do Wilna i zajął się zbieraniem eksponatów do mickiewiczowskiego muzeum. Obecna placówka rozpoczęła swą działalność w roku 1955 dzięki wysiłkom pracowników Uniwersytetu Wileńskiego, pod którego patronatem funkcjonuje do dzisiaj. W zbiorach muzeum znajdują się m.in. pierwsze wydania utworów wieszca, a także jego rzeczy osobiste.

Odwiedzając to miejsce, warto zajrzeć także do gotyckich podziemi, gdzie powstała **Piwnica Literacka** goszcząca różne imprezy kulturalne. Muzeum jest miejscem wydarzeń kulturalnych związanych m.in. z postacią poety (np. corocznie 19 grudnia obchodzi się rocznicę jego urodzin). Latem na dziedzińcu odbywają się koncerty organizowane wspólnie przez dyrekcję muzeum i Instytut Polski w Wilnie.

U wylotu zaułka Bernardyńskiego, przy przecięciu z zaułkiem Świętomichalskim (šv. Mykolo), wznosi się **kościół św. Michała Archanioła** i klasztor Bernardynek. Ufundowany przez Lwa Sapiechę

(przyszłego kanclerza i hetmana wielkiego litewskiego) kościół został ukończony w 1625 r. W jego architekturze mieszają się elementy późnogotyckie i renesansowe. Podobnie jak wiele innych budowli, świątynia została splądrowana przez Kozaków, którzy zajęli Wilno w 1655 r., zaś po odbudowie nabrała już cech baroku. Dzwonnica, którą zbudowano na terenie przylegającego podwórza na początku XVIII w., jest już całkowicie barokowa. W 1750 r. koronowano znajdujący się w kościele obraz Matki Boskiej (uznawany za cudowny). W świątyni spoczywają prochy fundatora oraz jego dwóch małżonek.

Obecnie w kościele mieści się **Muzeum Dziedzictwa Kościelnego** 📍 **Šv. Mykolo g. 9**; www.bpmuziejus.lt; otwarte: wt.–sb. 11.00–18.00; bilety: 4,50 EUR, ulg. 2,50 EUR, bilety łączone z dzwonnica katedralną i/lub kryptą w katedrze: dwa obiekty – 7,50 EUR, ulg. 4 EUR, trzy obiekty – 10 EUR, ulg. 5 EUR. Placówka posiada bogate zbiory dzieł sztuki sakralnej, przedmiotów liturgicznych, dokumentów i ksiąg. Najcenniejszymi są relikwiarze

Na Zarzecze

Spacer z placu Katedralnego na zachód to okazja, by zrelaksować się w pięknym parku, a w końcu dotrzeć na teren... Republiki Zarzecze! Warto przekroczyć Wilejkę jednym z siedmiu mostów i zanurzyć się w płataninę uliczek tego samozwańczego państewka. Nigdy nie wiadomo, kto – urzeczony jego atmosferą – zapragnie dołączyć do licznego grona jego ambasadorów.

WARTO ZOBACZYĆ

Najdogodniejsza trasa z centrum, z placu Katedralnego, na Zarzecze prowadzi wzdłuż rozpościerającego się u południowo-wschodniego podnóża Góry Giedymina parku Bernardyńskiego. Idąc ulicą Barbary Radziwiłłówny (Barboros Radvilaitės) w kierunku Zarzecza, warto po drodze spojrzeć na budynek nr 3 – to **dom Władysława Syrokomli**. Poeta mieszkał tu i tu zmarł w roku 1862.

Brama **parku Bernardyńskiego** **Marionio g.**; **otwarte: codz. 7.00–22.00; wstęp wolny**, zwanego też **Ogrodem Bernardyńskim**, znajduje się na wprost wylotu ulicy Barbary Radziwiłłówny. Rozległe tereny parkowe rozciągają się w zakolach Wilejki i u podnóża otaczających go z kilku stron wzgórz. Z parku można podziwiać usytuowaną na skarpie dzielnicę Zarzecze.

Teren ten należał początkowo do zakonu bernardynów, a w późniejszym okresie stał się jednym z najpopularniejszych w Wilnie miejsc spacerów, zwłaszcza zamożniejszych mieszkańców. W międzywojniu znajdowały się tu teatrzyk letni i restauracja. Dziś w ogrodzie można zobaczyć odrestaurowane pierwotne elementy parkowe, takie jak alpinarium, centralny plac, Górkę Belwederską czy staw. Godna uwagi jest także ekspozycja botaniczna, na którą składają się m.in. sosna czarna, dąglezja,

▲ Artystyczny dom na Zarzeczu

Kup książkę

Poleć książkę

miłorząb czy jedno z najstarszych wileńskich dębów. Ponadto spacer po parku uprzyjemniają liczne fontanny (w tym jedna grająca), zaś najmłodszy mogą oddać się zabawie na którymś z tutejszych placów zabaw.

Za parkiem ciągnie się rząd budynków przylegających do kościoła św. Anny i kościoła Bernardynów, a zwanych często „murami bernardyńskimi”. Są to gmachy uniwersyteckiej Akademii Sztuki. Przed wojną mieścił się tu Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego, gdzie wykładali tak wybitni polscy profesorowie, jak Marian Zdziechowski i Ferdynand Ruszczyk.

Wspomniany ★ **kościół św. Anny** ⓘ Maironio g. 8-1; www.onosbaznycia.lt; otwarte: codz. V–IX 11.00–19.00, X–IV 17.00–19.00 to najpiękniejsze dzieło wileńskiego gotyku. Pierwsza, drewniana świątynia stanęła w tym miejscu u schyłku XIV w. (1392–95) z inicjatywy księżnej Anny, małżonki wielkiego księcia litewskiego Witolda. W latach 1495–1500 na miejscu spalonego kościółka wzniesiono jednonawową

gotycką budowlę z czerwonej cegły, z wydzielonym prezbiterium i trzema wieżyczkami o ażurowych ozdobnikach (do budowy użyto ponad 30 rodzajów cegły). Kościół św. Anny służył najpierw jako kaplica i zwany był „mniejszym kościołem bernardyńskim”. Odprawiano w nim nabożeństwa podczas odbudowy i renowacji znajdującego się obok kościoła Bernardynów. W roku 1501 papież Aleksander VI obdarzył go odpustami. W połowie XVI w. kościół św. Anny zajęli protestanci, usunięci stamtąd w trakcie kontrreformacji przez bp. Waleriana Protasewicza. W roku 1581 obiekt został ostatecznie przekazany zgromadzeniu bernardynów. Efektem prac konserwatorskich przeprowadzonych na początku XX w. jest nowy wystrój kościelnego wnętrza, m.in. gwieździste sklepienie w prezbiterium.

Budowla przetrwała do dziś w stanie właściwie nienaruszonym – stanowi wybitny przykład tzw. gotyku płomienistego. Wybitny architekt Juliusz Kłoss pisał o tym kościele w 1923 r.: „Lekkość i swoboda, z jaką przeplatają się laskowania

▼ Kościoły św. Anny i Bernardynów

Serce miasta i Antokol

Centralny punkt miasta i jego historyczny zaczątek stanowią: zamek Giedymina na wzgórzu z najstarszymi budowlami Wilna oraz znajdujące się u podnóża góry plac Katedralny i katedra – wspaniały zabytek i zarazem miejsce pochówku wielkich książąt litewskich i królów Polski. Z kolei Antokol – lewobrzeżna dzielnica Wilna – przez stulecia służyła ze wspaniałych pałaców i dworów, a i dziś jest jedną z najbardziej malowniczych (i najbardziej prestiżowych) części miasta.

WARTO ZOBACZYĆ

Wileńska ★ **katedra Trójcy Świętej, św. Stanisława Biskupa i św. Władysława Męczennika** ⓘ Katedros a. 1; www.katedra.lt; otwarte: codz. 7.00–19.00; zwiedzanie krypt: tylko z przewodnikiem, wycieczki w jęz. angielskim: wt., czw., sb. 16.00; usługi przewodnika w innych godzinach (pn.–sb. 10.00–17.00): 20 EUR + cena biletu, więcej: www.bpmuziejus.lt; bilety: krypty 4,50 EUR, ulg. 2,50 EUR;

bilety łączone (krypty + dzwonnica i/lub Muzeum Dziedzictwa Kościelnego): dwa obiekty 7,50 EUR, ulg. 4 EUR, trzy obiekty 10 EUR, ulg. 5 EUR; kasa w dzwonnicy **katedralnej** to symboliczne serce miasta i wybitny przykład klasycystycznej architektury sakralnej, choć, jak przypomina Bartłomiej Kaczorowski, świątynia „skrywa dziś pod swoją klasycystyczną szatą pamiętki wielu poprzednich stylów i epok”.

Kościół ten był świadkiem wielu wydarzeń i zmian dziejowych. To pierwsza katolicka świątynia na Litwie, która w swym pierwotnym kształcie stała w tym miejscu już w połowie XIII w., za czasów wielkiego księcia litewskiego Mendoga. Mendog wraz z rodziną przyjął katolicki chrzest w 1251 r. Chrzest traktowany był jednak przez niego wyłącznie jako warunek koronacji przez Rzym. Kronikarze donoszą, że Mendog w rzeczywistości nie wyrzekł się wiary przodków i po cichu praktykował pogaństwo. Po jego śmierci katoliczką świątynię zburzono, a na jej miejscu ponownie stanął pogański ołtarz ofiarny.

Kup książkę

Poleć książkę

Drugą świątynię chrześcijańską wzniesiono tu w roku chrztu Litwy (1387), a jej budowa nadzorowana była osobiście przez Władysława Jagiełłę. W tym samym roku utworzono tu pierwsze biskupstwo na Litwie, którego przełożonym został franciszkański zakonnik Wojciech Wasiło. Lecz również ta budowla się nie ostała. Kolejnej odbudowy podjął się książę Witold Wielki (1407–10), którego zresztą w tej katedrze później pochowano. Witoldowa katedra (na której szkielecie dokonywano wszystkich późniejszych zmian) miała bryłę gotycką, trójnawową; z biegiem czasu została obudowana przez przylegające do naw bocznych kaplice.

Świątynia była świadkiem wielu wydarzeń rangi państwowej – obradował tu synod diecezji wileńskiej, odbyły się: ślub i pogrzeb Aleksandra Jagiellończyka (którego szczątki spoczywają w katedrze), wyniesienie na tron wielkoksiążęcy kilku polsko-litewskich władców (Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Stefana Batorego), grzebano tu królów

i magnatów. Podniszczoną przez pożar świątynię po raz kolejny odbudowano w latach 1534–57 w stylu renesansowym, nie zmieniając jednak pierwotnego (gotyckiego) układu bryły.

Za Zygmunta Wazy rozpoczęto budowę barokowej kaplicy św. Kazimierza (gdzie spoczywają prochy świętego). Prace przerwał w 1655 r. najazd moskiewski, podczas którego kolejny pożar zniszczył budowlę. Prace w kaplicy św. Kazimierza dokończono już za Jana III Sobieskiego. W okresie potopu szwedzkiego (1702) prochy świętego przechowywano poza katedrą.

W XVIII w., na skutek nadwężenia murów katedry, biskup Ignacy Massalski zlecił przebudowę świątyni – dokonano jej pod kierownictwem wybitnego architekta Wawrzyńca Stuoki-Gucewicza. Budowla nabrała wyglądu klasycystycznego (zarówno jeśli chodzi o elewację, jak i wykończenie wnętrza), zachowując nadal gotycką bryłę. To była ostatnia znacząca przebudowa świątyni. Gmach zyskał sześciokolumnowy dorycki portyk,

▲ Monumentalna fasada katedry wileńskiej

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Wilno

to leżąca niemal w geograficznym środku Europy stolica Litwy, a zarazem miejsce bliskie wielu pokoleniom Polaków. Dzisiejsze miasto, choć podsyte wielowiekową, wielokulturową historią, to nowoczesny ośrodek tętniący życiem w dzień i w nocy. Pełno w nim nie tylko zabytków, muzeów i nostalgicznych zaułków, lecz także centrów handlowych, restauracji i klubów. Coś dla siebie znajdą tu amatorzy zwiedzania, poszukiwacze niebanalnych plenerów fotograficznych, smakosze chcący poznać uroki lokalnej kuchni, a nawet... kibice koszykówki.

Zabytkowe **Stare Miasto**

Świątynie różnych wyznań

Ślady **Giedymina i Jagiellonów**

Poetyckie **zakątki**

Malownicze **uliczki i oazy zieleni**

Regionalna **kuchnia**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4531-7

Cena 26,90 zł